

YTTRANDE

2017-09-15

1 (5)

Diarienummer

KS 2017/611

Miljö- och
energidepartementet
10333 STOCKHOLM

Hållbarhetsingenjör klimatanpassning
Geraldine Thiere
0431-468994
geraldine.thiere@engelholm.se

Kommunstyrelsen

Remissvar på klimatutredningens betänkande

Bakgrund

Kommunens svar samordnades internt av ansvarig för klimatanpassningsarbetet. Samråd har skett med uppdrag samhälle, ledningsstöd, beredningsstöd och klimatanpassningsgruppen.

Ängelholms kommun väljer att svara på utredningen utan att vara utpekad remissinstans.

Ställningstagande

1. Avseende utredningens uppdrag och omfattning

Regeringens uppdrag har varit mycket bredare än vad betänkandet har tagit i beaktande. Många frågor har blivit obesvarade. Betänkandet håller tyvärr också fast vid principen att klimatanpassningsfrågan ska hanteras sektorsvis. Det nämns 25 olika sektorer, varav betänkandet väljer att utreda endast en sektor, nämligen bebyggelse och byggnader, och endast i förhållande till klimatriskerna översvämning, ras, skred och erosion.

Kommunen ställer sig negativ till att utredningen har begränsat sig så mycket jämfört med regeringens huvuduppdrag, nämligen att klarlägga ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och andra för all mark och alla climateffekter.

- Kommunens ställningstagande är att denna begränsning är olycklig, att det fortfarande saknas ett större helhetsgrepp och att vi inte har tid att invänta ytterligare 24 sektors betänkanden innan arbetet med den nationella klimatanpassningsstrategin kan sätta igång.
- Prioriteringar för klimatanpassningsåtgärder blir mycket svårare om var och en sektor gör egna bedömningar för risker och anpassningsbehov. Mycket av det ansvaret som staten inte tar i detta sammanhang kommer hamna på kommunal nivå istället, vilket försvårar klimatanpassnings- och hållbarhetsarbetet, speciellt i utsatta delar av landet. Vi befärar att klimatanpassningsarbetet fördröjs och att omfattande skador riskeras innan anpassningsåtgärder hinns med.
- Sektorsansvarsprincipen medför konsekvenser för kommunens verksamhet som samhället i stort. Utan samordning mellan berörda sektorer finns en överhängande risk

Miljö- och
energidepartementet
10333 STOCKHOLM

att klimatanpassningsåtgärder prioriteras fel, fördröjs, eller medför onödiga negativa konsekvenser för människors hälsa och miljön. Risken är stor att fysiska klimatanpassningsåtgärder hamnar i konflikt med befintlig lagstiftning (vattenramdirektivet kan nämnas som exempel) vilket utredningen tyvärr inte belyser.

- Kommunen önskar att en nationell myndighet utses att få ansvaret för att samordna klimatanpassningsfrågorna mellan berörda sektorsmyndigheter. SMHIs samordnarroll och befogenheter är i dagsläget allt för otydliga och svaga, likaså är det otydligt vilka sektorsmyndigheter som bör samordna sig, d v s vilken respektive myndighet som ska stå ansvarig för var och en av de kvarvarande 24 sektorer som nämns i betänkandet.
- Betänkandet ger otillräcklig vägledning i komplexa frågor som kommunerna ställs inför dagligen. Exempelvis är det ineffektivt att bedöma behovet av klimatanpassningsåtgärder för bebyggelse skilt från behovet för infrastruktur (järnvägar/vägar undantas i utredningen) enligt sektorsansvarsprincipen. Strategierna och åtgärdsarbetet för kommunerna är kopplade till geografiska platser, det går inte att tillämpa sektorsansvarsmodellen på kommunal nivå. Särskilt med hänsyn till översvämningssproblematiken är ett avrinningsområdesperspektiv mer meningsfullt för att hitta lämpliga strategier för klimatanpassning.

2. Avseende betänkandets syn på ansvarsfördelningen och finansiering

Betänkandet föreslår att samordning på nationell ska ske sektorsvis, för bebyggelse pekas Boverket ut som ansvarig instans. Samordningsansvaret för klimatanpassning avseende bebyggelse läggs i övrigt på länsstyrelserna, men mandatet förankras inte i form av lagstiftning eller liknande. Resurserna förstärks både för Boverkets som för länsstyrelsernas del.

Kommunen ställer sig positivt till

- att Boverket får det övergripande ansvaret för klimatanpassning i bebyggda områden. Länsstyrelsernas samordningsroll bör dock förtydligas i lagstiftningen och i förhållande till Boverkets mandat.
- att Boverket ges i uppdrag att skapa tydlighet i vilka scenarier, säkerhetsnivåer och tidsperspektiv som ska gälla för planering och byggande avseende risker kopplade till översvämning, ras, skred och erosion
- att Boverket ska ta fram en vägledning till kommunerna för dagvattenhantering inom planering och byggande
- att riskanalyser i översiktsplaneringen ska finansieras med statsbidrag motsvarande 500 000 kronor per kommun.

Kommunen har följande synpunkter:

- Ansvaret för den enskilde fastighetsägaren är alldeles för stort. Ägare till utsatta fastigheter belastas själva med ansvaret och kostnaderna, som i framtiden kanske inte täcks av försäkringskollektiv längre. Staten bör ta ett större ansvar för att hjälpa de

Miljö- och
energidepartementet
10333 STOCKHOLM

mest utsatta (exempelvis inrätta klimatanpassningsfond, skadefond). Staten bör också ha ansvaret att utveckla principer för att fördela resurserna utefter behov och att bidra med modeller för blandfinansiering av åtgärder.

- Utredningen konstaterar att det finns regionala skillnader avseende risk- och sårbarhet (och därmed behovet för klimatanpassning); kustkommunerna särskilt i Södra Sverige pekas ut i betänkandet som mer sårbara för klimatförändringens negativa effekter avseende översvämning och erosion. Vi saknar ett statligt initiativ till att kompensera för dessa regionala skillnader, t ex att statsbidrag prioriteras till utsatta kommuner/regioner.
- Klimatanpassningsarbetet hamnar i dödläget ytterligare flera år till då alla kommuner först ska komplettera sina översiktsplaner med riskanalyser, innan staten kan börja ta fram en åtgärdsstrategi och nationell behovsanalys efter 2022. I detta sammanhang saknar vi en ordentlig analys av hur många kommuner som faktiskt redan har börjat arbeta med riskanalyser och strategier. Många kommuner som har upplevt klimatförändringseffekter har tvingats ta fram och bekosta egna riskanalyser innan, eftersom statliga myndigheter har dröjt för länge med att ta sitt ansvar.
- På senare tid har istället flera myndigheter (MSB, SGI, SMHI, SGU, länsstyrelserna) var för sig tagit fram analyser för översvämningsrisker i kustnära områden – och det gör det svårt för kommunerna att veta vilket underlag som ska vara vägledande. Bättre samordning myndigheterna emellan är bevisligen en förutsättning för att arbetet kommer igång i tid, men även för att undvika dubbelarbete (och merkostnader).
- Det finns ett flertal nätverk där samarbete, informations- och erfarenhetsutbyte sker i dagsläget som inte nämns i utredningen (exempelvis vattenråd, Erosionsskadecentrum eller Make-Cities-Resilient nätverket). Befintliga nätverk involvera både kommuner och myndigheter och är enormt viktiga som stöd i det kommunala arbetet. Vi saknar en analys av hur befintliga samverkansorgan kan vara ett stöd i att utveckla det nationella arbetet, t ex som tankesmedjor och plattformar för effektiva erfarenhetsutbyten.

3. Avseende betänkandets förslag om ändringar i Plan- och Bygglagen samt Lagen om allmänna vattentjänster

Kommunen ställer sig positivt till

- att utredningen slår fast att klimatanpassning är en samhällsplaneringsfråga
- att en analys av risken för skador på grund av översvämning, ras, skred och erosion ska framgå av kommunens översiktsplan
- att kommunen ska ha en översiktlig strategi för hur risker kan minska eller upphöra
- att lagändringar möjliggör avslag på bygglovsansökningar om uppenbara risker föreligger, oavsett gällande detaljplans utformning
- att lagändringar möjliggör krav på marklov som motverkar hårdgörning av ytor

Miljö- och
energidepartementet
10333 STOCKHOLM

- att lagändringar reglerar fastighetsägares utsläpp av dagvatten till den allmänna va-anläggningen

Kommunen har följande synpunkter:

Enligt plan- och bygglagen från 1987 skulle kommunen ta fram detaljerade översiktsplaner. Med den nya plan- och bygglagen som kom 2010 ändrades inriktningen mot att kommunerna istället skulle ta fram strategiska övergripande översiktsplaner samtidigt som kravet på detaljplanerna förtydligades för att förenkla och effektivisera planeringen, vilket lett till att många kommuner nyligen tagit fram eller håller på att ta fram strategiska översiktsplaner. Nu pågår en utredning om en utvecklad översiktsplanering, som studerar om översiktsplanerna bör göras mer detaljerade igen (kanske även bindande) för att minska detaljplanekravet.

Det här förslaget gällande klimatanpassning i översiktsplaneringen ligger i linje med det förslaget. Från kommunens håll så är det en fördel om plan- och bygglagstiftningen gäller med kontinuitet under en längre tid, speciellt när det gäller nivån på översiktsplaneringen, för att underlätta kommunernas planeringsarbete. Det är även önskvärt att det finns en samsyn kring översiktsplaneringen och dess innehåll mellan Boverket, länsstyrelsen och kommunerna samt mellan de olika länsstyrelserna i landet.

4. Avseende betänkandets framtagna analyser om klimatrisker och åtgärds kostnader

Betänkandet redovisar underlag avseende översvämnings- och erosionsrisker och en uppskattning av klimatanpassningsbehovet på nationell nivå, samt en uppskattning av möjliga åtgärds kostnader för att motverka översvämnings- och erosions skador som en konsult har tagit fram. Kostnadsuppskattningar redovisas kommunvis.

Ängelholms kommun är kritiskt till de i konsultutredningen framtagna kostnadsuppskattningarna. Vi saknar en analys av huruvida de redovisade kostnadsuppskattningar förhåller sig till verkliga kostnader. Här hade ett samarbete med utsatta svenska kommuner sannolikt lett till mer verklighetstroga uppskattningar. Vi är särskilt kritiska till kostnadsuppskattningar och behovsanalysen kring kusterosionsåtgärder. Här bedömer utredningen att endast 1% av klimatanpassningskostnader nationellt behöver avsättas för kusterosionsåtgärder. Dessutom bedömer utredningen att endast 52 km av Sveriges totalt 424 000 km långa kuststräcka skulle vara i behov av anpassningsåtgärder (platser med ”pågående betydande erosion i lösa jordlager”). Vi ifrågasätter dessa siffror och befarar att behovet underskattas stort.

Som exempel visar vi här på skillnader mellan utredningens kostnadsuppskattningar framtagna för Ängelholms kommun (tabell nedan) jämfört med faktiska kostnader som kommunen har

Miljö- och
energidepartementet
10333 STOCKHOLM

haft för klimatanpassningsåtgärder utmed kusten (text nedan). De verkliga kostnaderna är mångdubbelt högre än vad modellberäkningarna visar.

SOU 2017:42 **Kostnaderna för klimatanpassning**

Kommuner	Kostnader baserade på ansökning av stadsbidrag (TSEK)	Kostnader baserade på MSB stadsbidrag + klimatfaktor (TSEK)	Summa av Baserat på MSB stadsbidrag + justerade kommuner i Göta älv (TSEK)	Summa av Baserat på MSB stadsbidrag + klimatfaktor + justerade kommuner i Göta älv (TSEK)
Ängelholm	170	203	170	203
Örebro	142	170	142	170
Örnsköldsvik	1497	1796	1497	1796
Österåker	182	218	182	218

Väderhändelser kostar Ängelholms kommun stora pengar varje år redan i dagsläget. Efter stormarna Sven (2013/2014) och Egon (2015) hamnade notan på 1,8 respektive 1,7 miljoner kronor. Det är priset för städning och uppröjning, lagning av bryggor, länsdumpning och sandåterföring till klitterna. Då är inte kostnaderna för mer långsiktiga åtgärder (investeringar) inräknade. Exempelvis arbetar Ängelholms kommun med en tillståndsansökan för att hämta sand från en marin sandtäkt och använda det för strandfodringsåtgärder som ska motverka akut erosion från stormar. Detta har hittills kostat ca 1,5 miljoner kronor i form av diverse förarbeten (utredningar, provtagningar, mm). Själva strandfodringen kommer också medföra återkommande kostnader, motsvarande ca 36-50 miljoner kronor över en 20-årsperiod. Ängelholms kommun har även haft betydande kostnader för att klimatanpassa en invallning som skyddar en kustnära stadsdel från översvämningar; åtgärden kostade totalt 5,9 miljoner kronor (varav 60% finansierades av statsbidrag).